

deloma so tudi razne osebnosti krive napetega razmerja na tem učnem zavodu; tako pripravnih mož za učiteljski stan je le malo, kakor je bil naš profesor-starosta Krušič.

Le eno lepo lastnost Krušičevo hočem še omeniti. Posebno so mu bili pri srcu zatirani slovenski dijaki. Nočem vzbujati bridkih spominov! Toda saj itak še živo vemo starejši, kako se je godilo s slovenskimi dijaki na celjski gimnaziji od l. 1875. po odhodu blagega ravnatelja Premru-a. S strogim zaporom, z izključenjem so se kaznovali radi vsakega tudi najmanjšega narodnega pojava in nekoliko časa se je videlo, da hočejo iztrebiti iz tega zavoda zadnjega slovenskega dijaka. Med dijaki je nastala zbežanost, trumoma so zapuščali rodna tla v Celju ter se selili na Kranjsko. Koliko bridkih ur je tedaj imelo rahlo čuteče srce našega slavljenca, koliko bojev je moral tedaj bojevati za svoje ljubljence slovenske dijake z vodstvom in v učiteljskih konferencah in vse — zaman. V teh burnih časih je moral Krušič kelih samozatajevanja do dna izpiti. Omenil sem to, da se vidi, da Krušič kot učitelj ni bil na rožicah postlan, in da opomnim vse dijake-mučenike celjske gimnazije, da se svojega neustrašenega zagovornika in zaščitnika prof. Krušiča vedno hvaležno spominjajo. Duševno je radi njim prizadanih krivic največ trpel med vsemi.

Bog živi še mnogo let idealnega človeka, vzglednega duhovnika, nepozabnega profesorja!

Amicus.

Slovenska zemlja in nje zgodovina v verzih.

Pod streho hiše rajnega škofa Jerneja Widmerja v Kranju je našel osmošolec S. več zvezkov rokopisa, namenjenih za v peč; nekaj zvezkov cele zbirke jih je bilo že romalo po tej ne več nenavadni poti, nekaj pa jih je najditelj otel pogube. Vsi zvezki obsegajo verze najrazličnejše vsebine. Vse je v duhu Jakoba Zupana, slovenskega „plutarčka“ in „nestorčka“. Tu imamo natančno geografijo slovenske zemlje. Za vzgled nekaj kitic iz zvezka, ki ima naslov: „Gorska pot. 1848“.

Kitica 1.

Vesetje mi budi Gorensko,
Dežele kjer se omeje,
Od tam gre čast za vse Slovensko,
So venci Kranje te goré.

Kitica 2.

Slovincov stare rodovine
Tam drago jedro še živi,
V zelene bistriške doline
Iz raja sever kjer doni.

Kitica 5.

S Tirolov vre v Koroško Drava,
Ki žila je v Sloveniji,
In v sredi slavna 'zvira Sava,
Ilirje raje ki sledi,

Dotični „pesnik“ natančno pozna imena gorâ in hribov po vsem slovenskem svetu. Prim kitico 17:

Plebevn'ca, Rož'ca in Golica
In jasno zala Belšica,
Visoki Stol in Zelenica,
Pod tkero (sic) je Begunšica.

Kitica 33.

Lobnik in Ojstrivrh v levici
In Blegaš v Soro pelje me,
In Pašen, Klancov varh v desnici,
Rakitov'c, Črniwerh kopé

Itđ. itđ. itđ. (vseh kitic „Gorske poti“ je 252.)

Vzemimo v roke drugi snopič. Napis „Turške vojske“. V 170 kiticah imamo natančno zgodovino te dōbe. Za vzgled bodi kitica 41 (za l. 1480):

Do Cirknice so prihrumeli
Logatec tud' požigajo,
Čez Št. Ožbolt v gozdu so hropeli,
V Koroško spet se vsujejo.

Tretji pa zopet opeva vode, slapove, brezna, jezera, reke, gore itđ. na Slovenskem. Triglav n. pr. opeva v 9. kiticah; pripisan je datum: 1847.

Kitica 2.

Triglav sem v zali visokosti,
Le malo časa brez meglic,
Kraljujem v božji tu svetlosti
Čez jezer zelenih goric.

Kitica 3.

So bliski moji zlati venci,
Bobni mi vedno bobna glas,
In v brezdnov mojih grozni senci
Vihar mi poje slednji čas.

V drugih zvezkih zopet se opisuje zgodovina nekdanjih ilirov, kot prednikov naših, popolnoma v duhu ilirske dōbe. Rokopis nima pesniške cene prav nobene in jezik je poln koseskizmov. Kdo bi se bil bavil s takimi študijami? Ker utegne rokopis s kulturnega stališča zanimati, smo se obrnili do strokovnjaka, ki nam bo stvar pojasnil.

„Ocert najnovije slovenske književnosti“.

(„Hrvatsko Kolo“ I., str. 374. in sl.) Dobili smo od g. prof. dr. Ilešiča sledeči dopis: O naznanilu te moje razprave, ki ga je prinesel zadnji „Dom in Svet“, pripominjam sledeče: I. Kritičar je popolnoma prezrl smoter mojega spisa, ki sem ga jasno izrazil v uvodu: Spis naj bi bil referat v svrhu informacije. Esayska splošnost ne more in ne sme biti svojstvo takega referata. II. Pisal sem za Hrvate, ne za Slovence; bil sem torej tako rekoč učitelj, ki podaja učencem novo snov. Učiti pa človek ne sme začeti s splošnimi dogmatičnimi stavki, marveč s konkretnimi, nazornimi dejstvi. Splošni

stavki brez nazoril se zde sicer duhoviti, a so končno za učenca le — fraze, ki slepe in zavajajo. Učenec si ne ustvari sam sodbe. III. Pisal sem o Slovincih, ne o sebi. Hotel sem Hrvatom pokazati objektivno stanje slovenske književnosti, ne pa svoje osebnosti. IV. Popolnoma neopravičena je trditev,

Baron Beck,
novi avstrijski ministrski predsednik.

češ da govorim samo o tistih pojavih književnostnih, pri katerih sem sotrudnik. Nikdo še doslej „Dom in Svetu“ ni posvetil toliko pozornosti. Le Medveda bi mi mogel kdo očitati; toda lirike sploh nisem obdelal natančneje; samo Zupančiča kot najsilnejši literični pojav sem označil obširneje. V. Aškerčevo vnanje slovanstvo sem naglasil dovolj jasno — tudi Meškovo mehkočutnost, oziroma ponavljanje njegovih motivov — pravtako Cankarjevo novo smer itd. itd. Gospod ocenjevalec je očitno čisto površno pregledal moj spis, ki je končno dosle vendar le edini izcrpni opis najnovejše slovenske književnosti. Za Hrvate sem pisal in vpraša se, jeli sem jih zadovoljil. Iz lastnega nagiba, iz popolnoma lastne inicijative mi je pisal odlični Hrvat, brž ko je prečital moj ocr, tako-le: „Vaš ocr — to je thesaurus, a na tako malem prostoru! Ta tako lepo, tako vedro, tako pravedno, s tolikom ljubavlju... Žao mi je, što sam napisao ove rieči, jer je to premalo — čini se kao kompliment!... Reči ću radje prosto: ja sam prezadovoljan, zadivljen!“ Smoter sem dosegl (prim. tudi „Hrvatska Misao“ v enem izmed prvih zvezkov tega leta) — učenci so me razumeli. Duhovit se z deti, to je lahko in marsikomu prijetno; dobro naučiti, to pa je težko. Učitelj ni avtokrat niti absoluten dogmatičar niti docent, a docent bi moral biti učitelj.

Dr. Fr. Ilešič.

Pripomba. Gospod dr. Ilešič si je gotovo izbral pravo pot, da se je obrnil naravnost do nas,

da nam ni treba polemizirati z drugimi listi, kar ni po našem okusu. A kdor pazno prečita njegove pripomnje, bo izprevidel, da je naša mila in obzirna sodba bila le opravičena. Jaz sem natančno prečital njegov „Ocr“ in moram zopet reči, da je pristranski. Saj dr. Ilešič sam priznava, da je izmed lirikov „obdelal natančneje“ samo Zupančiča, a Medveda je prezrl. Tako je delal tudi z drugimi. Ako je hotel g. profesor Hrvatom pokazati „objektivno stanje slovenske književnosti“ in podati „izcrpni opis“, bi moral ne glede na struje pokazati vse književne pojave enakomerno. Pedagoške metode pač ne zahtevamo od takih spisov. Nam ni ležeče na tem, ali posvečuje kak kritik „Dom in Svetu“ kot listu pozornost, ker ga pozna naše občinstvo iz lastnega čitanja in ker nas uči izkušnja, da se z reklamnimi sredstvi obrača ponavadi pozornost na pojave, ki sami v sebi nimajo dovolj književne sile; — a ideje, ki jih list zastopa in osebe, ki s svojimi proizvodi po našem listu bogate slovensko književnost, se ne smejo prezirati, ne da bi mi svoje pero zastavili zanje.

Dr. E. Lampe.

Prelat dr. Janez Kulavic, stolni prošt ljubljanski, je umrl prošli mesec, star 66 let. Pokojnik je bil nekaj časa ravnatelj „Avgustineja“ na Dunaju in potem mnogo let vodja ljubljanskega duhovskega semenišča. Sam visoko izobražen ne le v bogoslovnih, ampak tudi v drugih vedah, ima mnogo za-

Dr. Jan. Ev. Kulavic.

slug za znanstveni napredek ljubljanskega bogoslovnega učilišča. Mlajši pisatelji duhovskega stanu bodo ohranili vsikdar v spominu markantno osebnost tega moža, ki je bil strog do skrajnosti, pa tudi mil in dobrotljiv do mladih talentov, ki so se razvijali pod njegovim vodstvom.

